

INFORMAČNÍ LISTY 30

BŘEZEN (3) 1997/2

Vychází 7x do roka pro členy SAM 95 zdarma

Prezident: Jiří BALEJ
Libušina 194, 273 09 Kladno-Švermov
Pokladník: Vladimír KOSTEČKA
K Jordánu 114, 273 01 Kam. Žehrovice
Redaktor a sport. referent:
Radoslav ČÍZEK
Žilinská 160, 273 01 Kam. Žehrovice
Spolupráce: Jana BALEJOVÁ
Jiří BALEJ

Namísto malého úvodníčku...

Aby byl úvodníček a mohli jsme otisknout to, co zůstalo na přístě, byla by v nejmenším třeba jedna stránka navíc. Jistě přijmete namísto toho malou ale časově závaznou informaci:

Letos se už poletí 3. ročník mezinárodní korespondenční soutěže, kterou jsme loni z různých časových i jiných důvodů nezvládli. Z toho pohledu se mně vtírá ne právě příjemný dojem, zda o účast vůbec stojíte. Celá řada sportů už dneska bez peněz jednoduše nepremává, takové to české nemelem, nemelem. Tak špatně snad na tom nejsme. Nečekám desítky účastníků, ale máme co napravovat, tak snad mně v tom nenecháte. Zatím jen hrubé informace, zájemcům, kteří si napíší o detailní propozice a soutěžní kartu (přiložte známku na odpověď) sdělím bližší. Pište v průběhu května a června.

Soutěž se letí v časovém rozmezí: 1. srpna až 31. října, takže si každý může zvolit optimální čas. Bude se létat v těchto kategoriích:

1. LANZO CABIN 1933 - 3 lety s max. 150s
2. MODEL NA GUMU - do rozpětí 25" (prakticky naše BV 25)
4 lety, max. dle rozpětí křídla - pro L = 25" = 100s. Je to vždy rozpětí v palcích x 4.
3. MODEL NA GUMU - rozpětí nad 25" - do 36" (prakticky naše BV1). Maxima pro modely s rozpětím do 30" = 100s, nad 30 do 36" = 120s
4. VĚTRONĚ DO ROZPĚTÍ 50" (naše AV1)
Vlečná šňůra 50 m, 3 lety, max. = 120s. Rozlétávání: 4 let = 180s, 5 let = bez omezení.

Všechno létání bude před konečným vyhodnocením soustředěno ve 4 centrech: Jim Moseley - Kanada, Tony Roberts - Anglie, Myrtle Clarke - N. Zéland, Rad. Čížek - ČR. Naši účastníci neplatí vklady, ale ke každé startovní kartě musíme dodat třípohledový plán s hlavními rozměry. Pokud byly plány otištěny v IL, zajistím sám. Také 1 fotka modelu - to je na Vás. Počet modelů, se kterými se zúčastníte, není omezen.

Vitání jsou nejen členové SAM 95 a SAM 78, ale i neorganizovaní. Tyto hrubé informace dávám na vědomí s dostatečným předstihem, aby jste se stačili vybavit stroji a zalétat je včas. Takže žádné fňukání a jdeme do toho!

Rad. Čížek

Dva motoráčky pro volné létání si postavili přes zimu Frant. Švarc z Kladna. Přední je Macháčkova Múra na repliku Super Atom 1.8 a ten zadní je Start V. Procházky na motor MVVS 2.5

„Gumáci“ nejen na elektriku, ale dokonce i na rádio.

Jen samotný nadpis vzbudí u mnohých modelářů-historiků, konzervativně zastávajících jen ryzí volný let nejen nelibost, ale může navodit v pravdě situaci téměř infarktovou. Takové ještě dorazí jistě i sdělení, že jde o modely stavěné oproti vzoru ve dvojnásobné velikosti. Všem pochybovačům a tvrdým kritikům sděluji, že SAM 95 nic takového do svého programu nezavádí a to nejen z technických důvodů. Jde nakonec o kategorii, kterou loni SAM v USA neoznačil jako oficiální. Můžeme mít snad proti tomuto trendu svoje výhrady, ale nic nezměníme na podstatě věci:

- cíl je nepopíratelný: pobavit se krásou letu i stavbou
- až na výjimky jde o účastníky dříve narozené a jejich fyzické možnosti jsou velmi různé až velmi malé. To je přivedlo k řízeným modelům, protože to podstatně rozšiřuje jejich možnosti. Není pochyb, že to byli původně volňáčkáři - před 50 léty se téměř jinak nelétalo. Proto podezřívát je z nelásky k volným modelům by bylo scestné.

V USA se nazývá tato nová kategorie zatím „Spirit of SAM Electric“. Je jasné, že model na gumu v původní velikosti by úspěšně letět nemohl, proto to dvojnásobné zvětšení. Snadno si spočítáte, že ani nemůže být jinak, je tu RC souprava, el. motor a články. Dávám slovo Eutu Tilestonovi, známému maketaři modelů na 0,8 Coxe, aby nám sdělil první postřehy z této kategorie:

Poprvé v historii byla létána tato kategorie, byl neoficiálně na Mistrovství USA v r. 1996 jako RC kategorie. Zúčastnilo se napoprvé 8 soutěžících. S ohledem na to, že to bylo něco úplně nového a navíc neoficiálního to nebylo málo. Tři první vítězové obdrželi věcné ceny. Všichni létali s modelem LANZO 30 Cabin. Také letěl Comet Fantom Fury a jeden Earl Stahl Farchild 24. Modely létaly velmi majestátně. Vítěz dosáhl snadno dvou 15 minutových maxim. Model se kterým zvítězil Jay Burkart měl el. motor Speed 400 s převodem 1:5 do pomala a vrtuli RASA 18 x 8" (asi 460x200 mm). Všichni soutěžící létali na šest článků KR 600 AE Sanyo - 600 mAh.

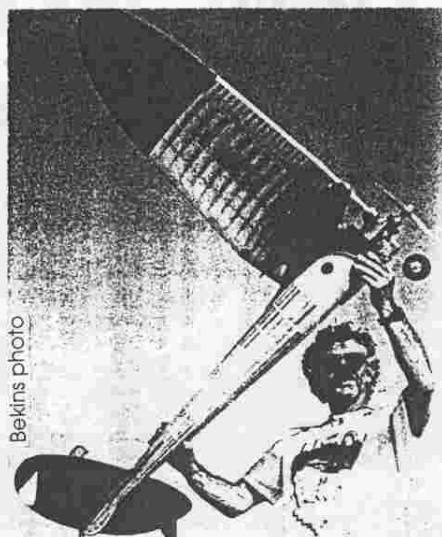
Na připojeném snímku je autor Eut Tileston při vypouštění svého Farchilda 24. Tak co se nelíbí? Řekl bych, že je to kouzelné....

RC

Drobné zprávy

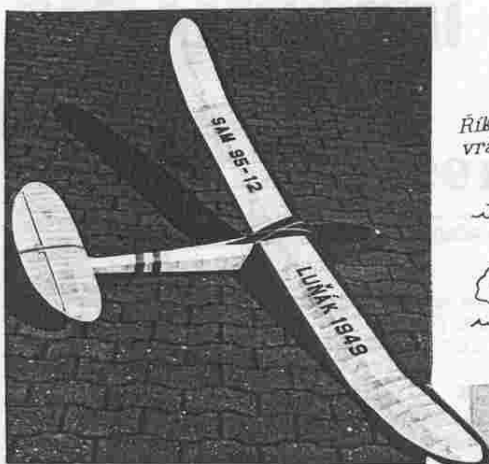
- Je čas se přihlásit na soutěž RC 01 - kategorie ARC, která se létá **8.5.1997** na kladenském letišti u: Vlad. Kostečka, K Jordánu 114, 273 01 Kam. Žehrovice a také na soutěž RC 02, která se bude létat **31.5** (ARC) a **1.6.1997** (CRC-T, CRC-E CRC-schow, CRC-Atom a 1/2 A Texaco) Kategorie, do které se nepřihlásí nejpozději do 10. května nejméně 3 soutěžící se nepoletí. Každému to bude obratem oznámeno. Pokud jste se nepřihlásili včas Fr. Tichému (Vítězná 1561, 27401 Slany), už to nestačí. Nepodceňujte to, ulehčíte pořadateli práci!

- Zřejmě SAM 78 pořádá šestikolový seriál ATOM CUP na letišti Sazená u Kralup podle pravidel SAM 78 v těchto termínech: 15.3. 5.4., 26.4., 13.9., 4.10. a 26.10. Bohužel zpráva dorazila k nám dávno po rozeslání č. 29 IL, takže jsme vás včas o 1. kole informovat nemohli. Kontakt na celou akci: Zdeněk Andryšek, Ludmilina 3, Praha 8.

Bekins photo

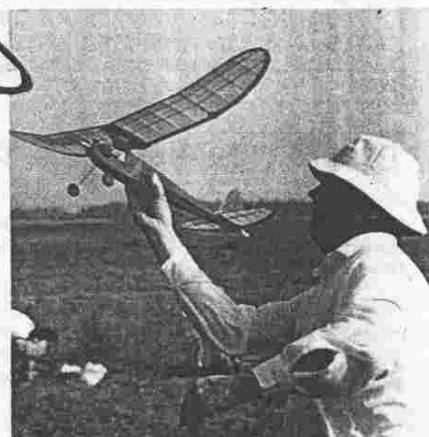
• Redaktor oficiálního časopisu SAM - „SAM SPEAKS“ Bruce Augustus létá krásného ptáka jménem „SAILPLANE“. Model pohání motor Mc COY .60 (10 ccm). Foto D. Bekins.

• K trupu a kormidlům větroně „DELFIN“ postavil Fritz SOLTNER z Norimberka křídla větroně „LUŇÁK“. Ne, nejde o nějakou divokou kombinaci, je to v pořádku. Po vítězství na Mistrovství ČSR v roce 1949 Jana Cimbury v juniorech, mém 2. místě s „Delfinem“ a 3. místě Dědka Vlacha v seniorech a to opět s „Luňákem“ jsme na podzim zkusili, co tato kombinace udělá. Výsledek splnil očekávání: zlepšil se kluz, Delfin byl měkčí v kroužení díky dvojitému lomení křídla. V sérii se ale tato kombinace nestavěla, tehdy jsem už začal kreslit model „SOKOL II“.

Říkají odměna za vrácení majiteli.

• Výhoda stavění modelů v různých měřítkách, ve světě běžně používaných je v možném použití nejrůznějších motorků. Warren KURTH z USA si postavil takhle malého Playboye!

• Rad. Čížek s větroněm „ŽEHROVICE II“ po vítězství svého družstva na III. Velké zimní na otrokovickém letišti v roce 1952. Model měl původně před kormidly jen jednu horní lištu trupu, po jeho novém potažení probíhaly z pevnostních důvodů 2 lišty od odtokovy křídla až po náběžku výškovky. Družstvo - tehdy pod jménem Kladno zvítězilo časem 1169 bodů před družstvem Dušníků 781b a družstvem Vysokého Mýta 761 b. Družstva byla pětičlenná, létalo se při minus 3 stupňů C dne 27. ledna 1952. Vzlety 50 m šňůrou. Pracovní čas pro družstvo byl 30 minut ve kterém bylo možné vykonat libovolný počet vzletů. Vítězné družstvo létalo ve složení: Dvořák, Vlach, Cimbura, Kratina (všichni modely SOKOL L= 2700 mm) a Čížek s modelem ŽEHROVICE II. Každému se započítával jen jeho nejlepší čas. Byla to dobrá pravidla.

• Když jsme loni létali s RC větroni v Německu u Bad Neustadtu, potkali jsme se tam, také s modelem „Žehrovice II“. Postavil a létal jej Rolf ECKOLD z Weilmunsteru. Model byl modrobílý.

• Dva modely ze stáje člena SAM 95 Fritze SOLTNERA z Norimberka. Ten v popředí je Zaicův „RAYDIC“ G 84.

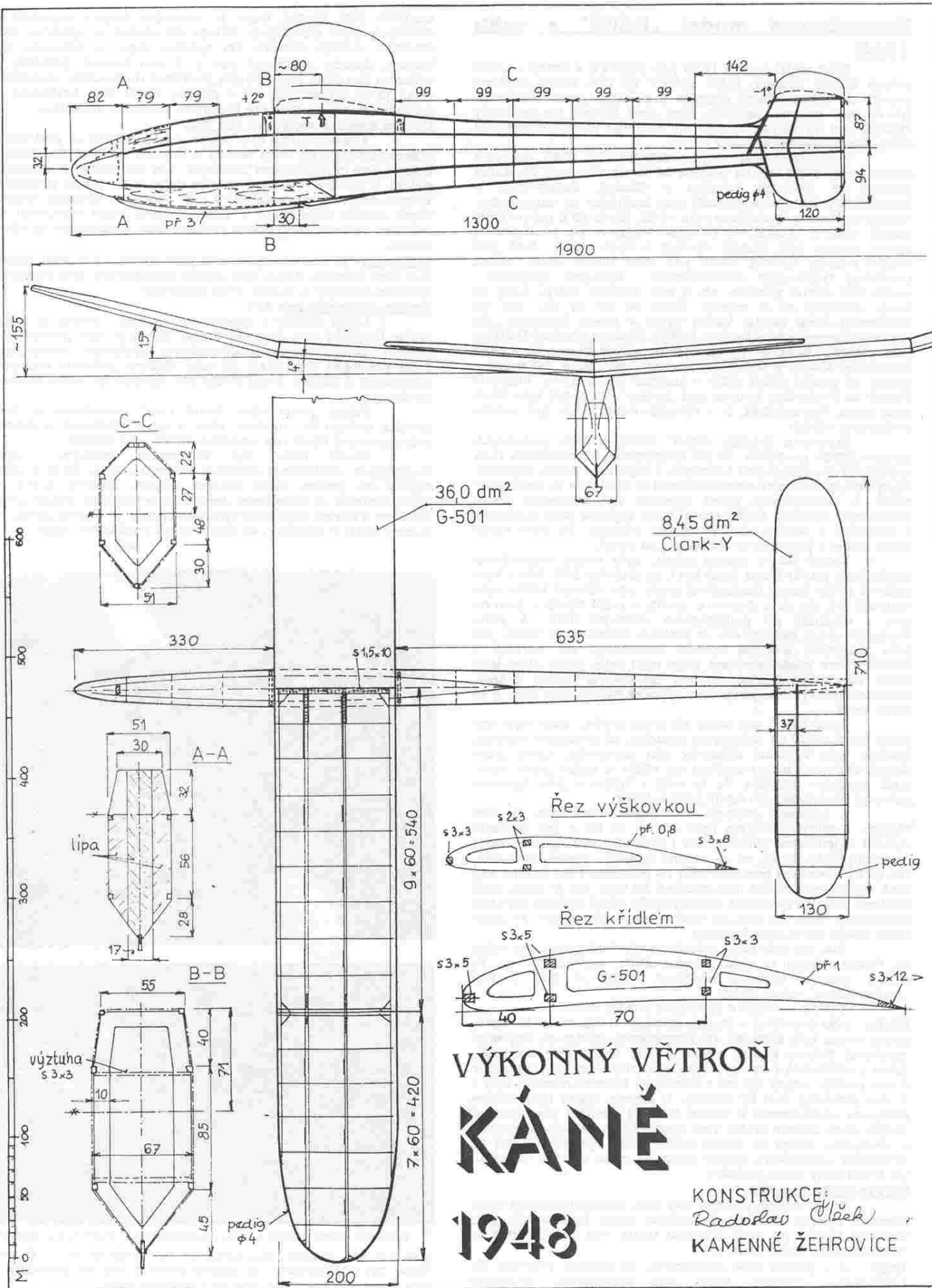

• Pepík Muller z Třeboně létá už řadu let k plné spokojenosti se svým POPULÁREM od Vl. Procházky. Motor Superatom.

F. Womack photo

• Don BEKINS z USA startuje svůj motorový model „RAMROD“ na jedné z nedozírných kalifornských plání.

Bezmotorový model „KÁŇE“ z roku 1948

Když vydal v roce 1950 pan Vyskočil z Prahy - Letné plánek tohoto modelu, mělo „KÁŇE“ už dvě velmi úspěšné sezóny za sebou. KÁŇE nepadlo z počátku panu „Brkolovi“ zrovna moc do oka, že je to jaksi „jiná škola“, jak se tehdy vyjádřil. Ani ne za rok byl udiven, že musí nechat dotisknout další plánky, zájem byl veliký.

Model jsem nakreslil již počátkem roku 1948, dal jsem udělat kopie a týž rok na podzim už létalo více než 20 Káňat klukům ze školních kroužků v Kladně, Žehrovicích a Tuchlovicích, kam jsem dojížděl jako instruktor po zaměstnání. Káňata se stavěla i počátkem roku 1949, ale to již ti pokročilejší stavěli většího „LUŇÁKA“. Po řadě vítězství na soutěžích a vydání plánu byla Káňata stavěna v řadě klubů. Jistě jich vzlétlo několik desítek. Řada jich také ulétla. Dnes běžně používaný Goldbergový determalizátor - výklopná výškovka - vznikl sice dávno předtím, ale u nás rozšířen nebyl. Časy se tehdy neměřily na 3 minuty, létalo se co to dá. Tak na Mistrovství Čech zalétal Vašek Vyšín v Mladé Boleslavi „Na Radouči“ časem kolem hodiny, to byla doslova bomba! Další ze Žehrovického kroužku Vašek Stehlík vyhrál Memoriál Čeňka Formánka, létaný v Kyjích za Prahou letem přes 29 minut - potom už model nebyl vidět v kouřmu nad Prahou. Přistání? Přesně na Václaváku, kousek pod „koněm“. Za 3 dny bylo Káňe zase doma. Nepochybuji, že v dávných dobách jste byli svědky podobných výletů.

Koncepce modelu „Káňe“ ovlivnila řadu podobných modelů jiných modelářů. To ale neznamená, že nevznikla řada úspěšných modelů jiných koncepcí. I když také často úspěšné, nikdy nebyly stavěny a nezúčastňovali se soutěží v té míře, jako Káňe. A pochopitelně počet úspěchů byl adekvátní počtu nasazených modelů. Určité model Káňe podnítil řadu modelářů k návrhům a stavbě nových modelů větroňů. To bylo tehdy velmi cenné a pomohlo to větroňům „na nohy“.

Pokud jde o vlastní návrh, bylo nutno respektovat předepsaný průřez trupu, který byl L na druhou/200, kde L byla celková délka trupu. Kontroloval jsem, aby štiřlost křídla byla nejméně 10, ale ne o moc více, profily o malé hloubce jsou na tom s výsledky při podkritickém obtékání huře. A pana Reynoldse jsem vždycky ctěl. Je potřeba samozřejmě vědět, jak jsou jednotlivé součásti modelu namáhány, ale nosníky v křídlech jsem nikdy nepočítal. Když není jisté, jakou silou jsou třeba namáhána křídla, či jiná „proměnná“ není známá, dostanete při výpočtu jen přesný výpočet nepřesných čísel a to nemá cenu.

Zvolil jsem pro volný let profil G-501. Jeho tupý nos nebyl příliš citlivý na odtrhávání proudnic při přetažení modelu. Kladem bylo vysazení výškovky nad směrovku. Chtěl jsem dostat výškovku mimo zavíření od křídla a získal jsem navíc lepší podélnou stabilitu. Že to měli i Tučka a jiné tryskové potvory? Souhlasím, ale tehdy ještě nelétaly.

Z dnešního pohledu snad neuvěřitelné bylo, že těm klukům v mých kroužcích bylo 13 až 14 let a oni dokázali vyřezat lupenkovou pilkou žebra i přepážky. To bych si dnes nedovolil tvrdit, že to, až na vzácné výjimky, dnešní kluci umí. Ně, že by model byl postaven vždy na jedničku. Před mnoha léty mně někdo řekl, že ani moc nezáleží na tom, jak je Káňe čistě uděláno, protože vystouplé nosníky křídla dělají celkem úspěšné turbulátory. Něco na tom asi bylo a tak si nemyslete, že jsem tehdy stvořil něco mimořádného.

Tak, jak bylo Káňe nakresleno je dosti pevné pro volný let. Pokud někomu ve vleku povolila křídla, vsadil bych se, že stojiny nosníků pořádně nepřilepil, nebo je tam k vůli „zjednodušení“ vůbec nedal!

Trochu o stavbě a co doplnit pro RC létání:

Křídlo - bylo dvoudílné s dvojím lomením o standardní hloubce, pouze konce byly eliptické. Dvounosníkový systém ze stojinami zaručoval dobrou tuhost. Všechny lišty křídla byly smrkové, žebra z odlehčené 1 mm překližky. Koncový oblouk byl ohnut ze 4 mm pediku, někdy byl též z bambusu. Pásnice nosníku byly z 1 mm překližky (0,8 by stačila). U kořene křídla byla stojina přilepena oboustranně a tvořila u obou nosníků pouzdra pro spojky obou polovin křídla. Tato pouzdra byla ještě ovázána nití a přelepena. Žebra ve zlomu měla výřezy uprostřed. Jimi se provlékaly překližkové spojky zalepené mezi pásnice nosníků. Úši křídla měly mírné negativy.

Úprava křídla pro RC:

Pro 1. nosník použijte lišty 3x5, zahustěte stojiny obou nosníků, vylepte střední pole polovin křídla balzou 1,5 mm. Chcete-li létat i při větší rychlosti větru, než 5 m/s, použijte rychlejší profil, třeba Clark Y.

Trup - je v přední části sedmiboký, za křídlem přechází do šestibokého. Přepážky trupu jsou překližkové, podélníky

smrkové 3x3. Předek trupu je zakončen hlavici slepenou z měkkého dřeva (lipa, topol). Střední díl hlavice je vylehčen pro dovážení modelu olovem. Na spodku trupu je zalepena od hlavice dozadu přistávací lyže z 3 mm letecké překližky s výřezem pro vleč. Konec trupu je stažen do tloušťky směrovky, která je ze smrkových listů a pediku. Horní část směrovky je zakončena sedlem na které je gumou přitahována výškovka.

Úprava trupu a směrovky pro RC:

4 hlavní boční lišty zesilte v přední části až pod křídlo přilepením listů 3x2. Mezi hlavici a křídlem vytvořte slepením z balzy 3 mm odnímatelnou „kabinku“, aby byl přístup k přijímači, baterii a servům pro které zalepte držák z 2 - 3 mm překližky. Vylepte celý nos trupu balzou 2 mm. Prodlužte vylepení spodku trupu dozadu nejméně o 1 pole. Upravte celou směrovku na ovládání servem. Diagonálně vyztužte trup rozpěrkami na obou bocích.

Výškovka - je stavebně podobná jako křídlo, i zde jsou stojiny (0,8 mm) důležité. Žebra jsou rovněž překližková, lišty smrkové, koncové oblouky z pediku nebo bambusu.

Úprava výškovky pro RC:

Létají modely s výškovkou plovoucí - potom je nutné udělat hliníkový lépe duralový trmen. Běžné je také provedení s pevným stabilizátorem a dvoudílným výškovým kormidlem. Šířka pohyblivé části stačí 50 mm. Každou polovinu kormidla uchyťte na 3 závěsy. Profil zvolte 9% symetrický, nebo alespoň bikonvexní.

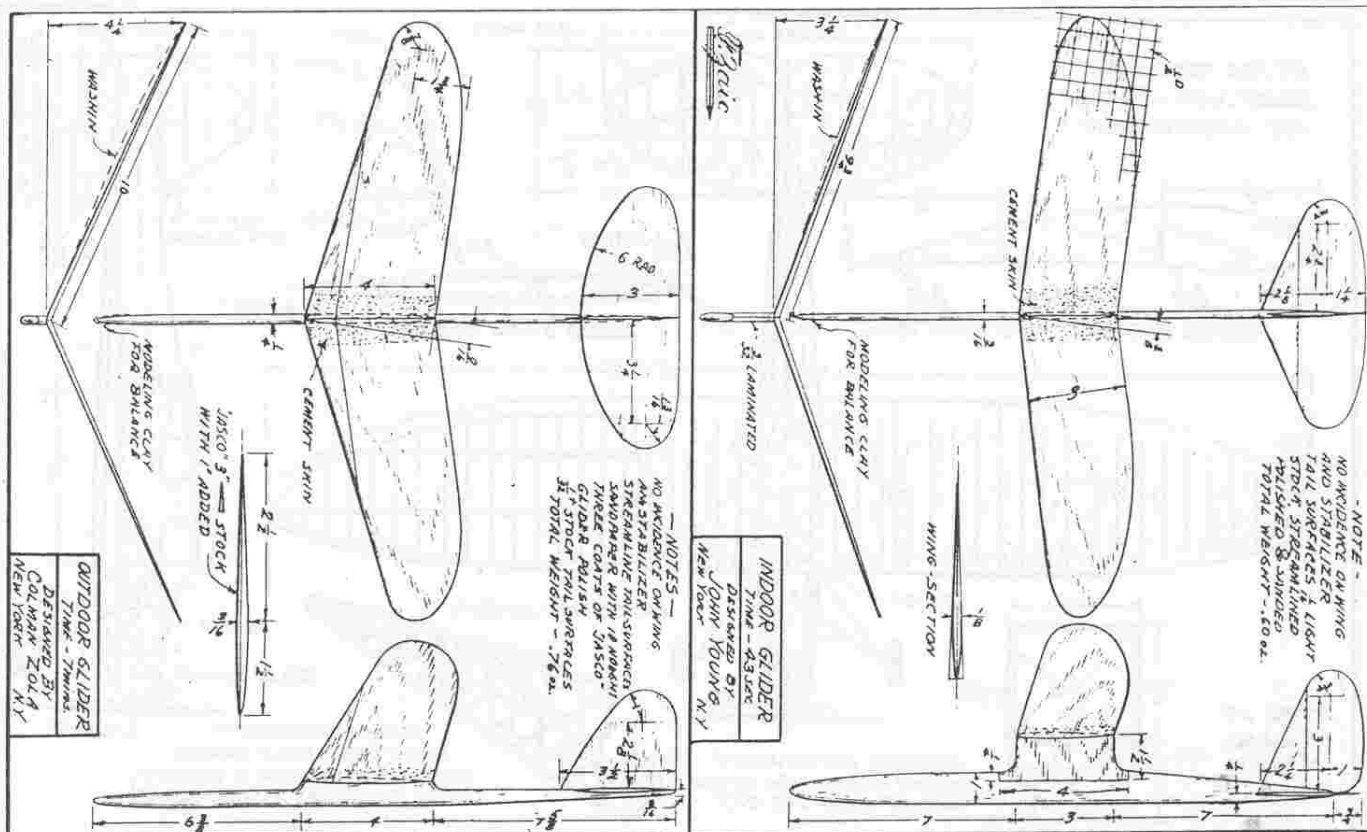
Pokud jsme létali „Káňe Cup“, zúčastnilo se této soutěže celkem 21 modelů. Otec a syn Vyskočilové proháněli jednopovelové Káňe i na soutěžích RCV1 a ne špatně.

Model Káňe byl bezesporu takovým malým mezníčkem, nástupcem solidních větroňů v roce 1948 a ještě nějaký rok potom. Snad vykonal kousek užitečné práce ve vývoji větroňů ve svém čase. Jestli se k němu dnes vracím tímto článkem a hlavně třípohledovým výkreskem, je to také proto, že vlastně nikdy v minulých 48 letech takto představen nebyl.

RC

• Větroň „Káňe“ létaly i jako motorizované, většinou s motory pod 2,5 cm obsahu. Nejčastěji to byl „Superatom“ 1,8 cm. Motor byl přišroubován na plochý pylon z letecké překližky 3 mm tlusté. Byl uskřípnut mezi obě poloviny křídla.

Házedla třicátých let

Takový byl titulěk v IL 29, naplní bylo ale jen vlastně krátké sdělení, že „házedla“ byla létána vlastně již před válkou. Sice ne u nás, ale na tom tak dalece nezáleží. Za důležité pokládám, že je to doloženo. A protože obrázek řekne víc než slovo, doplňujeme uvedený článku obrázky dvou typických házedel své doby. Jde o rok 1934, převzal jsem je z ročenky F. Zaice z téhož roku.

Model na levém obrázku je pro létání venku, ten napravo pro létání v hale. Typický znak obou modelů je jednoduché věčko křídla nezvyklého úhlu, dlouhé „nosy“ trupů. V obou případech nešlo o nějaké drobečky. V rozvinutí měla křídla 508 mm, ve druhém případě jen asi o 13 mm méně.

Házedlo pro venek - křídlo šípovitého půdorysu bylo slepeno pochopitelně ze dvou polovin a protože šlo o balzu velmi měkkou, bylo z pevnostních důvodů u kořene ještě pomazáno lepidlem. Jak je zřejmé z obrázku, byl přední klín křídla z normální balzy 5 mm, zadní část byla z profilované trojúhelníkové lišty JASCO široké 75 mm.

Trup byl vytvářen z balzy 6,5 mm s vyvýšeným sedlem pro přilepení křídla. Seřízení křídla a výškovky bylo nula stupňů. Dovážení modelu bylo na špičce trupu Modelinou. Abych byl přesný, tedy modelovací hlinou. Celková hmotnost necelých 22 gramů. Nejlepší čas je udáván 7 minut, ale jistě ne bez termiky. Jistě, to bychom dnes dokázali také, berte to ale pohledem 65 let zpátky!

Halové házedlo - je stavbou podobné tomu předchozímu. Má jen vyšší trupový krček, který má vůči trupu léta kolmo a je zalepen do zářezu v něm. Zajímavé snad je, že model má

* První fotka z tréninku vůbec prvních „KANAT“ na tehdejších pláních v K. Žehrovicích. To je rok 1948. Dnes létá z nich jen jediný nezmar Standa Machulka - to je ten nejmenší uprostřed.

symetrický, asi jen 4% profil. Nejlepší čas je udáván 43 s, v hale samozřejmě bez termiky. Hmotnost pouze 17 gramů.

Mistrovství „Země české“ 1947 v Klatovech. Zleva: R. Čížek, Trop z Prahy, Ant. Voráček (KŽ), neznámý modelář, Míla Čermak (KŽ) a Zd. Heran, tehdy z Aeroklubu Libušin u Kladna. Jeho je ten malý motoráček docela vpředu.

• Tradiční „Vosi rojeníčko“ se odehrávalo v roce 1949 na „Vysoké haldě“ v Kam. Žehrovicích. Kluci, dnešní dědové byly z kroužků na školách v Kladně, Žehrovicích a Tuchlovicích. V popředí leží na zemi instruktorská Vosa, později přestavěná na Vosu-S s gondolkou.